

TRUBADURI SI CAVALERI

În secolul în XII-lea se formează un nou stil poetic în sudul Franței. Poeziile lirice scurte, dar complexe dau glas sentimentelor personale, mai ales iubirii dintre barbat și femeie.

Poetii francezi din Evul Mediu, care scriau despre dragoste și cavalerism, se numeau trubaduri. De regulă erau de proveniență nobilă și scriau într-o limbă neo-latină – *langue d'oc* din Provence. Poezia lor diferea foarte mult de poeziile care erau la modă în nord. Datorită Eleonorei de Aquitania, fiica unui trubadur, devenită în 1137 soția regelui Ludovic al VII-lea, acest lirist și cultul dragostei cavaleresti se răspândesc rapid în toată țara și chiar și peste granițe.

Un nou stil în dragoste

De fapt aceste poezii erau destinate distracției claselor sociale bogate. Totodată sunt oglinda fidelă a schimbării comportamentului social. Casatoriile erau determinate de interesele politice și economice ale familiilor înstărite și erau foarte puține șanse ca viitorii săți să fie îndrăgostiți. Pe lângă aceasta, cavalerii erau deseori plecați la război departe de căminele lor, soțiile rămăneau singure, se simteau parasite și se plictiseau.

În cercurile înalte s-a propagat rapid ideea cavalerismului care se bazează pe curaj și vitejia militară – virtuți estompate de valorile creștine – precum și percepția extrem de idealizată a naturii dragostei. Aceasta nu avea nimic comun cu egalitatea sexelor; cavalerul avea obligația de a-și servi aleasa inimii și de a-i satisface orice capriciu.

Această nouă poezie acordă o importanță nemăintărită omagiului în dragoste, fiind influențată de literatura arabă, care venera dragostea și care a pătruns în Europa Occidentală în urma cruciadelor din Palestina și Peninsula Iberică, ocupată în parte de mauri. Cavalerul se îndrăgostește de regulă nebuneste de o femeie, care este de regulă logodită sau măritată cu altcineva. Îndrăgostitul își ia angajamentul că o va sluji pe aleasa inimii până la moarte – de regulă din departare. Dragostea lor ajunge la împlinire foarte rar, și dacă întâmplător aceasta are loc, trebuie păstrat secretul.

Manat de dragoste, cavalerul va face acte de eroism pentru a satisface dorințele femeii iubite.

Aceasta la rândul ei pretinde tot mai mult. În acest timp, femeia iubită devine sursa oricărei virtuți, chiar dacă aceasta, în realitate, are o atitudine de respingere.

Lancelot și Geneveva

Chrétien de Troyes, pe care mulți îl consideră părintele poemului epic, a scris la cererea stăpânului său, Maria, contesa de Champagne și Filip de Alsacia, contele Flandrei, mai multe poeme inspirate din legendele despre regele Arthur. Cel mai renumit poem al său, *Troies*, îl are ca erou pe cavalerul Lancelot, îndrăgostit de Geneveva, soția regelui Arthur. Din poem reiese foarte clar că era în stare cavalerul să facă pentru aleasa inimii sale.

Pe atunci era considerată extrem de rusinoasă apariția unui cavaler într-o caruță. Lancelot, după o clipă de ezitare, se urcă totuși într-o caruță, după ce află că numai așa poate primi vesti despre regină. Chiar și această mică ezitare atrage după sine disprețul Genevevei. Mai târziu ea se resemnează și îl lasă pe cavaler în camera ei, însă dragostea de curtean (*amour courtois*) a acestuia va mai fi supusă multor probe.

Devotament dezbinător

Aceasta tema a influențat și literatura engleză. De exemplu, în secolul al XV-lea, Sir Thomas Malory, în cartea sa intitulată *Morte d'Arthur*, scrie despre prietenia, dragostea și pasiunea cavaleriască. El arată cum trădarea generată de pasiuni personale distruge legăturile cele mai puternice.

În concepția lui Malory fidelitatea lui Lancelot față de rege este macinată de dragostea adulteră față de Geneveva. Rezultatul nu este doar destrămarea "Mesei Rotunde" a lui Arthur, ci și a regelui.

Romanul trandafirului

În această epocă a fost foarte populară (după numărul manuscriselor rămase) opera lui Guillaume de Lorris, *Romanul Trandafirului* (*Roman de la Rose*), având ca temă dragostea cavaleriască.

Prezentată ca un vis, este o alegorie despre un om, care este introdus de Oiseuse (Lenea) într-o grădină, unde întâlnește niște figuri ca *Dedit* (Voluptatea), *Richesse* (Bogatia), și *Largesse* (Generozitatea). La influența Zeului dragostei, acest om se îndrăgostește de un trandafir și de atunci viața lui are un singur scop, să rupă un boboc de pe acel trandafir. În realizarea acestui tel este ajutată sau împiedicată de diferite figuri alegorice, de exemplu, *Politetea*, *Pericolul*, *Mintea*, *mila*, *Rusinea* și *Teama*. În final intervine Natura și eroul poate rupe trandafirul mult dorit.

Dragoste condamnată la moarte

Multi, în multe variante, au prezentat în această epocă, vechea poveste a lui Tristan și Izolda în lumina concepțiilor cavaleresti. Izolda este soția regelui Marc, unchiul lui Tristan. După ce îndrăgostitii beau, fără să bănuiască ceva, elixirul dragostei, Tristan se îndrăgostește de Izolda cu o dragoste patimă, însă această pasiune este incompatibilă cu loialitatea cavaleriască față de rege. Acest conflict nu se poate rezolva altfel decât prin moartea îndrăgostiților.

Temă dragostei cavaleresti apare și în literatura italiană, unde în opera lui Dante, *Divina Comedie*, această învinge chiar și moartea. Opera este formată din trei părți. În prima parte Dante povestește întâlnirea lui cu spiritul lui Virgiliu, poetul roman care a fost trimis din ceruri pentru a-l călăuzi pe Dante pe drumul spre dragostea lui din tinerețe, Beatrice, acum moartă. Pentru această trebură să coboare în iad, unde se întâlnește cu mulți pacători care, pentru pasiunile lor adultere au fost condamnați să se învârtă în întuneric, manati de un vant etern. De exemplu, Francesca și Paolo au fost pedepsiți pentru dragostea lor oarbă și egoistă.

Dante și Virgiliu cuceresc iadul, vad toate monstruoșitățile; apoi se întâlnesc și cu Satana, după care trecând de centrul pământului, la poalele muntelui purgatoriului ajung "sub stele". În vârful muntelui, în "Paradisul pământean", Virgiliu își ia rămas bun de la Dante, care în fine acolo o găsește pe Beatrice. Aceasta îl conduce mai departe, prin sferele Raiului și devine tot mai frumoasă și mai sfântă în ochii admiratorului ei, iar în cele din urmă ajung chiar la Dumnezeu. Aceasta este imaginea apoteotică a dragostei ca sentiment divin.

Arta iubirii

La sfârșitul secolului al XII-lea, asemenea ideilor au fost exprimate de Andreas Capellanus la eleganta curte a Mariei, contesa de Champagne (fiica Eleonorei de Aquitania). Cartea lui, *Arta iubirii*, nu trebuie luată în serios în totalitatea ei, în multe privințe fiind o parodie a scrierilor cu aceeași temă ale lui Ovidiu. Oferă sfaturi minuoșe pentru îndrăgostiți. Originalul s-a scris în limba latină. Este considerată o lucrare de sinteză care reflectă concepția despre lume a unei epoci. Cu o ironie estompată, Capellanus enumără regulile dragostei cavaleresti ca încununare și încheiere a unei povești fermecătoare.

Povestea suna cam in felul urmatoar: un viteaz britanic, calarind prin codrul regelui Arthur, se intalneste cu o fata minunata care-ispune ca fara ajutorul ei nu-si poate duce la bun sfarsit angajamentul. Ca sa-i castige dragostea, fata pretinde sa-i aduca soimul care sta pe creanga de aur din curtea regala. (Ca si in alte povesti despre dragostea cavaleareasca, si aici cavalerul trebuie sa treaca de mai multe probe pentru a-si dovedi profunzimea dragostei.)

La sfatul tinerei, cavalerul pleaca in cautarea manusii fermecate pe care se va aseza soimul, caci numai posedand acest obiect va putea intra in palat.

Peripetiile cavalerului britanic

Tanarul aventurier ajunge repede la un pod de aur. Acesta este pazit de un cavaler inspaimantator care-l provoaca la lupta. In aceasta lupta britanicul este ranit grav, dar invinge si cruta viata adversarului. Pe celalalt mal il asteapta inca un cavaler furios, care scutura atat de tare podul, incat britanicul abia poate trece peste el. Odata ajuns acolo, isi ineaca dusmanul.

Mai tarziu ajunge pe un camp inmiresmat in mijlocul caruia se afla un palat rotund. In mod curios, nu gaseste poarta palatului si nici nu vede pe nimeni nicaieri. Totusi, pe pajiste se gasesc mese de argint incarcate cu mancare si bautura. Cavalerul, care in urma calatoriei era aproape mort de foame, se aseaza imediat la masa.

Regulile dragostei

Deodata, printr-o poarta invizibila pana atunci, se perede un urias invartind in mana in ciomag: "Cum indraznesti sa calci pe teritoriul regal si sa mananci din masa regala fara sa fii invitat?" – zbiara acesta. Incepe o lupta crancena din care in mod miraculos britanicul iese iar invingator, dar cruta viata uriasului, care drept rasplata il duce la colana de aur pe varful careea se afala manusa fermecata.

In final britanicul ajunge in palatul regelui Arthur si gaseste soimul care sta pe creanga de aur. Dar, precum ii prezisese tanara, este din nou provocat la duel simultan de doi cavaleri. Norocul este iar de partea lui, ii sleste pe cei doi sa se retraga si astfel poate lua soimul si pergamentul fixat pe creanga de aur. Pe acesta erau scrise regulile dragostei – 31 la numar – si britanicul e indemnat sa faca cunoscute aceste reguli acelor care doresc dragostea.

Conversatia aristocratica a epocii utiliza toate conceptele iubirii si toata paleta de simboluri ale dragostei. Culorile aveau semnificatia lor (dupa o carte aparuta in 1458, verdele semnifica o noua dragoste, albastrul fidelitatea), dar aveau semnificatia lor si florile, pietrele pretioase, cat si voalurile si panglicile.

Conceptul dragostei cavalesresti a avut intr-o forma sau alta o influenta asupra literaturii Europei de vest inca multe secole dupa aceea.